

«Μικρασιατική Μνήμη»

Αποστόλου Ελεάννα¹, Ρούσσου Αγνή²

¹Καθηγήτρια Πληροφορικής, Ιδιωτικό Δημοτικό Σχολείο «Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ»
eleanna_sm@hotmail.gr

²Καθηγήτρια Εικαστικών, Ιδιωτικό Δημοτικό Σχολείο «Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ»
agnirussu@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ως εκπαιδευτικοί έχουμε διαπιστώσει πως οι περισσότεροι μαθητές, που επισκέπτονται ένα μουσείο ή γενικότερα έναν πολιτιστικό χώρο, δε δίνουν την πρέπουσα προσοχή και δε συγκρατούν πληροφορίες από την ξενάγηση και το υλικό που τους παρέχεται. Στο εκπαιδευτικό ντοκιμαντέρ που φτιάξαμε θελήσαμε να δούμε κατά πόσο οι μαθητές, όταν αναλαμβάνουν ρόλους και ευθύνες μέσα σε έναν τέτοιο χώρο, μένουν προσηλωμένοι και αν αφομοιώνουν περισσότερες πληροφορίες συγκριτικά με το αν έπαιρναν μέρος σε μια εκπαιδευτική επίσκεψη, κατά την οποία θα ήταν απλοί ακροατές και παρατηρητές. Κατά την διάρκεια του project παρατηρήσαμε ότι μαθητές που ήταν αρχικά αρνητικοί στο να συμμετέχουν στη δημιουργία του ντοκιμαντέρ και να αναλάβουν ρόλους (π.χ. να συμμετέχουν στη συνέντευξη ή στη φωτογράφιση), στη πορεία ήταν εκείνοι που έδειξαν μεγάλη προθυμία, εξέφραζαν τη γνώμη τους, καθώς και ιδέες για το τι θα μπορούσαν να κάνουν.

Ο χώρος που επισκεφτήκαμε ήταν η νεοσύστατη Στέγη Μικρασιατικής Μνήμης στην Ερμούπολη της Σύρου. Ο λόγος που επιλέξαμε να γίνει το ντοκιμαντέρ στον συγκεκριμένο χώρο ήταν για να γνωρίσουν οι μαθητές ένα κομμάτι της ιστορίας του τόπου τους, που τους ακολουθεί μέχρι και σήμερα, αφού υπάρχουν συμμαθητές, φίλοι και συγγενικά τους πρόσωπα που κατάγονται από πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, οι οποίοι κατέφθασαν στο νησί τον Σεπτέμβριο του 1922.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαιδευτικό ντοκιμαντέρ, Νέες Τεχνολογίες, Πολιτισμός, Μικρά Ασία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το εκπαιδευτικό αυτό ντοκιμαντέρ έχει σκοπό να προβάλει τις περιόδους της ιστορίας της Σύρου που σχετίζονται άμεσα με τους πρόσφυγες, αρχικά τη δημιουργία της Ερμούπολης από τους πρόσφυγες που έφτασαν στο νησί από τη Μικρά Ασία, τη Χίο, τα Ψαρά, την Κάσσο και από διάφορα μέρη της Ελλάδας, κατά τη διάρκεια της επανάστασης του 1821 και μεταγενέστερα (εκατό χρόνια αργότερα) τη διαδικασία ενσωμάτωσης των προσφύγων της Μικρασιατικής Καταστροφής του 1922 στον συριανό πληθυσμό. Υπεύθυνος της ξενάγησής μας στη Στέγη Μικρασιατικής Μνήμης ήταν ο κ.Νίκος Λειβαδάρας, Πρόεδρος του Συλλόγου Μικρασιατών Ερμούπολης Σύρου και

εμπνευστής αυτού του μικρού μουσείου, με τον οποίο έγινε και η συνέντευξη που υπάρχει στο ντοκιμαντέρ.

Δημιουργήσαμε αυτό το ντοκιμαντέρ, επιθυμώντας να χρησιμοποιήσουμε τις Νέες Τεχνολογίες αφενός για να αναδείξουμε την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά της Σύρου κι αφετέρου για να ευαισθητοποιήσουμε τους θεατές σχετικά με το επίκαιρο θέμα των προσφύγων, οι οποίοι φτάνουν στη χώρα μας από την εμπόλεμη ζώνη της Συρίας και της ευρύτερης περιοχής, αφού γίνεται μια προσπάθεια σύνδεσης και παραλληλισμού των γεγονότων της ιστορίας του τόπου μας με το φλέγον αυτό ζήτημα.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ

Με γνώμονα την ιδέα που είχαμε, ξεκινήσαμε να κάνουμε διάφορα σενάρια για το πώς θα μπορούσαν να συμμετέχουν τα παιδιά σε όλο αυτό το εγχείρημα, ώστε να γίνει για εκείνα πιο ενδιαφέρον και ελκυστικό. Αρχικά αυτό που διαπιστώσαμε ήταν ότι όσο πιο διαδραστικό γινόταν το project τόσο πιο πολύ τραβούσε την προσοχή των μαθητών. Η πρώτη εργασία που είχαν να κάνουν ήταν να βρουν στο Διαδίκτυο, είτε από ειδησεογραφικά ή τοπικά sites είτε από άρθρα εφημερίδων, πληροφορίες για την ιστορία του τόπου τους. Διαπίστωσαν ότι δεν ήταν και τόσο απλό. Οι πληροφορίες που έβρισκαν ήταν ελλιπείς, κάτι που τους δυσαρέστησε. Επίσης υπήρχε ελάχιστο φωτογραφικό υλικό. Σε μερικές περιπτώσεις δεν μπορούσαν να καταλάβουν αν οι φωτογραφίες σχετίζονταν με τους πρόσφυγες που κατέφθασαν στη Σύρο την χρονική περίοδο στην οποία αναφερόμασταν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι μαθητές να θεωρήσουν αναγκαία μια επίσκεψη στη Στέγη Μικρασιατικής Μνήμης, ώστε να συλλέξουν το δικό τους υλικό, το οποίο θα προερχόταν από έγκυρες πηγές.

Στη συνέχεια, θεωρήσαμε ότι θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί ξενάγηση, ώστε οι μαθητές να έχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα για το τι θα παρουσιάσουν και με τι ακριβώς θα ασχοληθούν.

Ως δεύτερο στόχο θέσαμε οι μαθητές να εξοικειωθούν με τον χώρο και με τους ανθρώπους που ήταν υπεύθυνοι εκεί και θα συνέβαλαν εξίσου στη δημιουργία του ντοκιμαντέρ.

Επίσης, έπρεπε να γίνει η σκηνοθεσία, δηλαδή το πώς θα τοποθετούνταν ο υπεύθυνος του Μουσείου και οι μαθητές στον χώρο για να πραγματοποιηθεί η συνέντευξη. Ο τρόπος που θεωρήσαμε ότι ήταν πιο σωστός ήταν οι μαθητές να καθίσουν όσο γίνεται αμφιθεατρικά προς τον υπεύθυνο του μουσειακού χώρου. Έγιναν πολλές δοκιμές για το πώς θα στήναμε το σκηνικό μας. Καταλήξαμε στο ότι έπρεπε να φαίνονται όσο γίνεται περισσότερο τα πρόσωπα των προσφύγων και να δημιουργείται η αίσθηση ότι δεν ήταν μια απλή συνέντευξη, αλλά υπήρχε ένα βαθύτερο συναισθηματικό υπόβαθρο, αφού αναφερόμασταν στην ιστορία του τόπου μας και των ανθρώπων του.

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ

Η υλοποίηση του ντοκιμαντέρ ξεκίνησε στη 2^η επίσκεψή μας στο χώρο του μουσείου. Προμηθευτήκαμε εξοπλισμό βιντεοσκόπησης από το σχολείο. Σε πρώτη φάση έγινε μια αναγνώριση του χώρου, βγάζοντας φωτογραφίες και διαβάζοντας

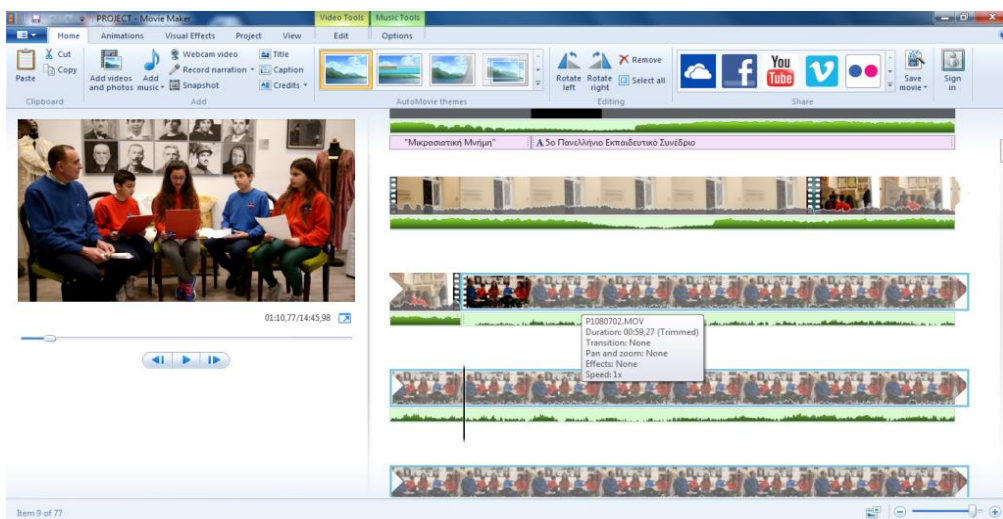
λεζάντες και έγγραφα. Η δεύτερη φάση ήταν η συνέντευξη στην οποία σταθεροποιήσαμε την κάμερα μπροστά από τους μαθητές και τον κύριο Λειβαδάρα.

Οι ερωτήσεις που τέθηκαν στον κ. Νίκο Λειβαδάρα ήταν οι εξής:

- Πότε ήρθαν οι πρώτοι πρόσφυγες στη Σύρο; Συνέβαλαν στη δημιουργία της Ερμούπολης;
- Οι φωτογραφίες των προσφύγων που βλέπουμε στον κεντρικό τοίχο του Μουσείου, με ποιο κριτήριο τις επιλέχθηκαν;
- Με τι επαγγέλματα ασχολήθηκαν οι πρόσφυγες όταν ήρθαν στο νησί; Ασχολήθηκε κάποιος με την εκπαίδευση;
- Θα ξεχωρίζατε κάποιο από τα εκθέματα; Θα θέλατε να μας αφηγηθείτε την ιστορία κάποιου εκθέματος;
- Με τι αφορμή ξεκινήσατε να συλλέγετε τα αντικείμενα και πώς οδήγησε αυτό στη δημιουργία του Μουσείου;

Το φόντο που επιλέχτηκε για το πλάνο της συνέντευξης ήταν ο τοίχος που αποτελούταν από τους καμβάδες με τα πρόσωπα προσφύγων, των οποίων όπως αναφέρεται και στο βίντεο η επιλογή τους έγινε σύμφωνα με το αν υπάρχουν ακόμα στο νησί απόγονοί τους. Ταυτόχρονα υπήρχε συσκευή ηχογράφησης κοντά στους εμπλεκόμενους. Μετά την συνέντευξη, και έχοντας μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα έγινε μια εκτενέστερη ξενάγηση με μεγαλύτερη εμβάθυνση στα εκθέματα και την ιστορία που.

Εικόνα 3: Μοντάζ στο πρόγραμμα των Windows Movie Maker.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

A

Κατά τη διάρκεια της τελικής συρραφής (μοντ

άζ) έγινε η επιλογή του υλικού (φωτογραφίες, πλάνα και μουσική) που χρησιμοποιήσαμε για την διαμόρφωση του ντοκιμαντέρ.

Συγκεκριμένα η επιλογή των φωτογραφιών έγινε σύμφωνα με τον τρόπο που εξελίχθηκε η συνέντευξη. Παραδείγματος χάρη, η προβολή των αντικειμένων ταυτίζεται με την ροή της αφήγησης. Επίσης θεωρήσαμε ενδιαφέρον, όταν γινόταν αναφορά στην ιστορία κάποιου πρόσφυγα να φαίνεται η φωτογραφία του, ώστε να μπορεί να γίνει σύνδεση προσώπου και γεγονότος.

Η επιλογή της μουσικής, η οποία ακούγεται καθ' όλη την διάρκεια του ντοκιμαντέρ, θελήσαμε να ταυτίζεται, όσο γινόταν, σύμφωνα με τα γεγονότα και γενικότερα το κλίμα που επικρατούσε την εποχή στην οποία αναφερόμαστε, ώστε όταν το παρακολουθεί κάποιος να του δημιουργείται το αίσθημα ότι βρίσκεται πίσω στο χρόνο και είναι σαν να ζει και ο ίδιος όλη αυτή την ιστορία.

Στη συνέχεια αφού έγινε η λήψη των πλάνων και η ηχογράφιση, εισάγαμε τα δεδομένα στο πρόγραμμα Windows Movie Maker ώστε να ξεκινήσουμε το μοντάζ. Εισάγαμε στο πρόγραμμα τις φωτογραφίες με την σειρά, στο πρώτο layer του προγράμματος και στο δεύτερο layer προσαρμόσαμε τον ήχο ώστε να συμβαδίζει με την αναπαραγωγή των φωτογραφιών.

Για να αποφύγουμε την μονοτονία και για να αποκτήσει το project περισσότερα στοιχεία ενός ντοκιμαντέρ προσθήσαμε φωτογραφικό υλικό μέσα από το Μουσείο ώστε να γίνεται και πιο κατανοητό από τον θεατή σε τι αναφερόμαστε. Παραδείγματος χάρη, όταν γίνεται αναφορά στην ιστορία μιας δασκάλας από την Σμύρνη και ότι το μόνο που κατάφερε να πάρει μαζί της ήταν το πτυχίο της, το οποίο έχει διασωθεί, θεωρήσαμε ότι σε εκείνο το σημείο έπρεπε να διακόπτεται η προβολή των μαθητών που έπαιρναν συνέντευξη και να φαίνεται το πτυχίο.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΟΥ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ

Οι μαθητές, συμμετέχοντας στην υλοποίηση του project, εφοδιάστηκαν πέρα από τις γνώσεις, με συναισθήματα και εμπειρίες. Ο τρόπος που έγινε το project ήταν βιωματικός. Οι μαθητές πήραν τους ρόλους του φωτογράφου, του δημοσιογράφου, του ηχολήπτη κ.α. Πολύ σημαντικό θεωρούμε ότι μπήκαν στη διαδικασία να συλλέξουν πληροφορίες με άλλες μεθόδους, πέρα του διαδικτύου, δηλαδή με επιτόπια έρευνα και συνέντευξη.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως αναπτύχθηκε ένα είδος συναισθηματικής σύνδεσης με τον χώρο, σεβάστηκαν και θαύμασαν την προσωπική προσπάθεια και τον ζήλο των ανθρώπων που συνέβαλαν στη δημιουργία του.

Τους φάνηκε ενδιαφέρον το πώς μπορούν με την χρήση των τεχνολογικών μέσων (π.χ. κάμερα, υπολογιστή, φωτογραφική μηχανή κ.α.) να καταγράψουν και να προβάλουν ένα σημαντικό κομμάτι της ιστορίας μας. Παράλληλα τους δόθηκε η ευκαιρία να δουν πώς είναι κάποια επαγγέλματα, όπως αυτό του δημοσιογράφου όταν πρέπει να πάρει συνέντευξη. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι μαθητές αισθάνθηκαν ότι πήγαν πίσω στο χρόνο, σε πραγματικά γεγονότα. Το εκπαιδευτικό ντοκιμαντέρ είναι ένα μέσον για να καταλάβουν οι μαθητές τι είναι ένα πραγματικό γεγονός και τι αποτελεί μυθοπλασία.

Στη σημερινή εποχή, πρέπει να δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να αποκτούν κριτική στάση απέναντι σε ό,τι ακούν, βλέπουν και διαβάζουν. Αυτό για να συμβεί πρέπει να τους δείξουμε και τις δυο όψεις, δηλαδή τι είναι μυθοπλασία, όπως παραδείγματος χάρη τα video games και τι είναι όντως πραγματικότητα.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΘΕΜΑΤΟΣ – ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ

Γνωρίζω / επισκέπτομαι ένα μουσείο πέρα από την ψηφιακή τεχνολογία.

Ανάπτυξη συναισθημάτων.

Πώς οι μαθητές ενός δημοτικού σχολείου μπορούν να γνωρίσουν την ιστορία του τόπου τους μαθαίνοντάς την μέσα από τα μουσεία και τις παραδόσεις και όχι μόνο από την χρήση της τεχνολογίας (π.χ. Διαδίκτυο).

Ευαισθητοποίηση στη πολιτιστική κληρονομιά του τόπου σε συνδυασμό με τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

Δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να γνωρίσουν την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους αλλά και της χώρας τους.

«Πάντρεμα» της παράδοσης με την τεχνολογία.

Διατήρηση της παράδοσης μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας.

Είναι ένας τόπος με μεγάλη πολιτιστική ιστορία, άρα κρίνεται απαραίτητη η μεταλαμπάδευσή της στις νέες γενιές.

Η επίσκεψη στο νεοσύστατο μουσείο Μικρασιατικής Μνήμης.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΟΜΑΔΑΣ

Η ομάδα αποτελείται από μαθητές 12 χρονών της ΣΤ' Τάξης Δημοτικού.

Κριτήρια επιλογής των μαθητών: ατομικές εργασίες, τις οποίες έφτιαξαν με τη χρήση του Διαδικτύου (για την αναζήτηση πληροφοριών) και στη συνέχεια συγκρότησαν όλες τις πληροφορίες σε μορφή κειμένου με τη χρήση του Microsoft Office Word.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε επιλογή εργασιών με βάση την οποία συγκροτήθηκε η ομάδα. Τα κριτήρια επιλογής των εργασιών ήταν: τήρηση του θέματος, πρωτοτυπία εργασίας, παρουσίαση στη τάξη με τη χρήση του προγράμματος Power Point, ανάθεση ψηφοφορίας σε ολομέλεια από τους μαθητές της τάξης και αποτέλεσμα επιλογής τεσσάρων μαθητών.

ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΣΤΟΧΩΝ

Κατανόηση εννοιών σχετικών με το θέμα όπως π.χ.: ντοκιμαντέρ, ψηφιοποίηση, έρευνα, αξιόπιστες πηγές πληροφόρησης από το Διαδίκτυο, πολυμέσα.

Επιτόπια έρευνα.

Αξιοποίηση των μέσων που είχαν στη διάθεσή τους οι μαθητές (π.χ. φωτογραφική μηχανή, κάμερα, συσκευή ηχογράφησης, Διαδίκτυο, scanner, projector, προγράμματα – λογισμικά).

Ανάδειξη του πολιτιστικού στοιχείου μέσω των τεχνολογιών.

Παρότρυνση των μαθητών να επισκέπτονται τα μουσεία της πόλης τους.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Κοινωνικά / Ιστορικά Θέματα:

Διαδίκτυο, άρθρα εφημερίδων, επίσκεψη σε μουσειακό χώρο.

Κοινωνία:

Παρατήρηση των εκθεμάτων, ηχογράφηση, ερωτηματολόγια, συνέντευξη.

ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ

Η εκλογή των εκπροσώπων του project από τους μαθητές της τάξης.

Συζήτηση για την δημιουργία του ερωτηματολογίου.

Αντιμετώπιση τεχνικών προβλημάτων (π.χ. πώς θα πραγματοποιηθεί η ηχογράφηση)

Ο χρόνος (διεξαγωγή εργασίας κατά την διάρκεια των διδακτικών ωρών και ελάχιστος χρόνος προσωπικής εργασίας στο σπίτι).

Διαχείριση και λύση των προβλημάτων που προέκυπταν στα μέσα (π.χ. φόρτιση κάμερας, διαθέσιμη μνήμη φωτογραφικής μηχανής κ.α.).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Πραγματοποιήθηκε μια πρώτη επίσκεψη με σκοπό την εξοικείωση με τον χώρο και με τον υπεύθυνο του μουσείου με τον οποίο θα γινόταν και η συνέντευξη.

Συλλογή έντυπου υλικού (π.χ. φωτογραφικού) και πληροφοριών.

Οι μαθητές στη συνέχεια σύνταξαν ένα ερωτηματολόγιο πέντε ερωτήσεων ώστε στην επόμενη επίσκεψη να είναι έτοιμοι για την συνέντευξη.

Αναζήτηση των τεχνικών μέσων που θα χρειαζόντουσαν για την υλοποίηση του ντοκιμαντέρ. (π.χ. κάμερα, συσκευή ηχογράφησης, φωτογραφική μηχανή).

Πραγματοποίηση της συνέντευξης.

Ψηφιοποίηση φωτογραφικού υλικού με την χρήση scanner.

Επεξεργασία φωτογραφικού υλικού με την χρήση του προγράμματος Photoshop.

Επεξεργασία της ηχογράφησης με το πρόγραμμα Freemake mp3 cutter ώστε να χρησιμοποιηθούν μόνο τα επιθυμητά μέρη.

Μοντάζ με το πρόγραμμα Movie Maker.

Παρουσίαση του ντοκιμαντέρ στους υπόλοιπους μαθητές της τάξης με την χρήση projector.

Εγγραφή του ντοκιμαντέρ σε DVD μέσω του προγράμματος Ashampoo Burning Studio.

ΤΕΛΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ – ΔΙΑΧΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Η ομάδα των μαθητών προσπάθησε να παρουσιάσει ένα ντοκιμαντέρ όσο γινόταν πιο κατανοητό και προσιτό προς το κοινό είτε αυτό είναι μαθητές είτε εκπαιδευτικοί είτε γονείς.

Η τελική παρουσίαση έγινε σε μορφή video.

Τονώθηκε η αυτοπεποίθηση των μαθητών καθώς παρουσίαζαν την εργασία τους, κάτι που θεωρούμε πολύ σημαντικό. Πιστεύουμε ότι μέσα από αυτή την εργασία τους δόθηκε η ευκαιρία να υποστηρίξουν – παρουσιάσουν την δουλειά τους μπροστά σε κοινό και να απαντήσουν σε ερωτήσεις, καλλιεργώντας έτσι δεξιότητες που με άλλο τρόπο είναι δύσκολο να καλλιεργηθούν (π.χ. ρητορική).

Παρατηρήθηκε πρόβλημα στην αξιολόγηση της αξιοπιστίας των πηγών πληροφόρησής από τους μαθητές, γι' αυτό η συνεχής καθοδήγηση κρίθηκε απαραίτητη.

Μεγάλο ενδιαφέρον έδειξαν οι μαθητές όταν κλήθηκαν να «ερμηνεύσουν» ρόλους πραγματικών επαγγελματιών, όπως του δημοσιογράφου, του κάμεραμαν, του φωτογράφου και του ηχολήπτη.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Checkland, P. (1981) Systems Thinking, Systems Practice, New York: Wiley & Sons
Checkland, P. (1984) Systems: Concepts, Methodologies and Application, Chichester: Wiley

Παρίσης Ν. και Κωτσάνης Γ. (2011). Ψηφιακές ερευνητικές εργασίες.
<http://www.philognosia.gr>

Ταρατόρη-Τσαλκατίδου Ε. (2007). Η Μέθοδος Project στη Θεωρία και στην Πράξη. Αδελφοί Κυριακίδη. Θεσσαλονίκη.